

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Matematika és Informatika
1.3 Intézet	Magyar Matematika és Informatika Intézet
1.4 Szakterület	Matematika, Informatikai matematika
1.5 Képzési szint	alap
1.6 Szak/Képesítés	Informatikai matematika

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Matematikai statisztika						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. RÓTH Ágoston-István, egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért/laborért felelős tanár neve	drd. VAS Orsolya, egyetemi tanársegéd						
2.4 Tanulmányi év	3	2.5 Félév	5	2.6 Értékelés módja	zárthelyi, szemináriumi tevékenység, laborvizsga, írásbeli és szóbeli vizsga	2.7 Tantárgy típusa	kötelező – alap szaktárgy
2.8 Tantárgy kódja	MLM0030						

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	5	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2/1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	70	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28/14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					10
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					3
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					10
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					3
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					0
3.7 Egyéni munka össz-óraszama					30
3.8 A félév össz-óraszama					100
3.9 Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	<ul style="list-style-type: none"> • Nincsen
4.2 Kompetenciabeli	Alapkompetenciák az alábbi tárgyakból: <ul style="list-style-type: none"> • matematikai analízis; • valószínűség-számítás; • Matlab.

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> Táblával és videoprojektorral felszerelt előadó terem.
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> Fehér táblával és videoprojektorral felszerelt számítógépes terem, a gépeken a MatLab matematikai szoftvercsomag statisztikai eszköztárával.

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> C1.4. Főbb matematikai problémátípusok felismerése és a megoldásukhoz szükséges módszerek, technikák kiválasztása. C2.1 Folyamatok és jelenségek leírására használt alapfogalmak azonosítása C2.3 A megfelelő elméleti módszerek alkalmazása a problémák elemzésénél C3.2 Adatok értelmezése és az algoritmikusan megoldható feladatok megoldása során a megoldás különböző lépéseinek magyarázata C 4.2 Matematikai modellek magyarázata és értelmezése C 4.3 Matematikai modellek szerkesztése sajátos technikák és eszközök alapján C5.2 Matematikai gondolatmenetek alkalmazása matematikai eredmények bizonyítására
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> CT1 A szervezett és hatékony munka szabályainak, a didaktikai-tudományos területhez való felelősségteljes hozzáállás alkalmazása a saját potenciál kreatív értékesítéséhez, a szakmai etika alapelveinek és normáinak tiszteletben tartásával CT3 Hatékony módszerek és technikák használata tanulásra, információszerzésre, kutatásra és a tudásszerzési kapacitások fejlesztésére, egy dinamikus társadalom igényeinek való megfelelésre, román és egy nemzetközi nyelven történő kommunikációra

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> A matematikai statisztika alapismereteinek elsajátítása annak gyakorlati hasznának kiemelésével.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> A szakmai kompetenciáknál felsorolt képességek ismertetése és elsajátíttatása.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Leíró statisztika	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
2. Egyenletes és nemegyenletes eloszlású véletlenszám-generátorok	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés,	[1]–[9]

	megbeszélés.	
3. Mintavételi elmélet. Statisztikák. Jellemzők	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
4. Glivenko-tétele	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
5. Becsléelmélet: korrekt, abszolút korrekt és torzítatlan becslés	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
6. Fischer-féle információmennyiség. Rao–Cramer-egyenlőtlenség	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
7. Rao–Cramer-tétel és alkalmazása	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
8. Paraméterbecslési módszerek: pontbecslés (momentumok módszere, maximum likelihood módszer)	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
9. Paraméterbecslési módszerek: intervallumbecslés	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
10. Monte-Carlo módszerek differenciálegyenletek megoldására, határozott integrálszámításra, lineáris egyenletrendszerek megoldására	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
11. Hipotézisellenőrzés. Teszt erőssége	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]

12. Egy- és kétmintás U - és T -próba az ismeretlen elméleti várható értékre, illetve ismeretlen elméleti várható értékek összehasonlítására	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
13. χ^2 -próba az ismeretlen elméleti szórásra, illetve a kétmintás F -, vagy hányados próba az ismeretlen elméleti szórások összehasonlítására	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]
14. Illeszkedés- és függetlenségvizsgálat	Zömében táblára, időnként videoprojektorra, épülő előadás. Problémafelvetés, megbeszélés.	[1]–[9]

Könyvészet

- 1) **Blaga, P.:** *Calculul probabilităților și statistică matematică. Vol.II. Curs și culegere de probleme.* Cluj-Napoca: Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, 1994.
- 2) **Blaga, P.:** *Statistică matematică. Lucrări de laborator.* Cluj-Napoca: Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, 1999.
- 3) **Blaga, P.,** *Statistică prin Matlab.* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2002.
- 4) **Lehmann, E.L.:** *Testing statistical hypotheses.* New York: Springer, 1997..
- 5) **Schervish, M.J.:** *Theory of statistics.* New York: Springer, 1995..
- 6) **Saporta, G.:** *Probabilités, analyse des données et statistique.* Paris: Editions Technip, 1990.
- 7) **Trîmbițaș, R.T.:** *Metode statistice.* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000..
- 8) **Róth Ágoston:** *Valószínűség-számítás és statisztika laborfeladatok.* Kolozsvári Egyetemi Könyvkiadó, 2011.
- 9) **Soós Anna:** *A matematikai statisztika elemei,* Kolozsvári Egyetemi Kiadó, 2005.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Egyenletes eloszlású véletlenszám-generátorok: (összetett) multiplikatív lineáris kongruenciák módszere, Mersenne-twister Nemegyenletes eloszlású véletlenszám-generátorok (1): az inverziós, az elutasítás, és a közrefogás módszere	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	[8], [10]–[12]
2. Nemegyenletes eloszlású véletlenszám-generátorok (2): Box–Muller-algoritmus, Pearson-féle khi-négyzet, gamma-, béta-, Student-, Snedecor–Fischer-eloszlású valószínűségi változók generálása	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	[8], [10]–[12]
3. Egymintás U -próba az ismeretlen elméleti várható értékre. Kétmintás U -próba az ismeretlen elméleti várható értékek összehasonlítására	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	[8], [10]–[12]
4. Egymintás T -próba az ismeretlen elméleti várható értékre. Kétmintás T -próba az ismeretlen elméleti várható értékek összehasonlítására	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok.	[8], [10]–[12]

	bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	
5. Egymintás χ^2 -próba az ismeretlen elméleti szórásnégyzetre. Kétmintás F -próba az ismeretlen elméleti szórásnégyzetek összehasonlítására	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	[8], [10]–[12]
6. Illeszkedésvizsgálat: nemparaméteres és paraméteres χ^2 -próba az ismeretlen elméleti eloszlásra	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	[8], [10]–[12]
7. Regressziós görbék és felületek előállítása, kiértékelése és megjelenítése Előadáson vett Monte-Carlo-módszerek és genetikus algoritmusok implementálása	(Fehér) tábla, időnként szimulációs programok bemutatása. Problémafelvetés, megbeszélés.	[8], [10]–[12]

Könyvészet: ugyanaz, mint az előadások esetén, a befejezendő laborfeladatokhoz tartozó Matlab-forrásállományok, továbbá a laborfeladatokhoz tartozó elméleti anyag a

<https://sites.google.com/site/agostonroth/probability-and-statistics/statistics-bsc-mathematics-and-mathematics-computer-science-groups>

weboldalon érhető majd el.

Kiegészítő könyvészet:

- 10) **Cseke Vilmos:** *A valószínűségszámítás és gyakorlati alkalmazásai*, Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár-Napoca, 1982.
- 11) **Natalia Roşca:** Monte Carlo methods for systems of linear equations. Stud. Univ. “Babeş–Bolyai”, Mathematica, Volume LI, Number 1, March 2006.
- 12) **Ágoston Róth, Imre Juhász:** *Constrained surface interpolation by means of a genetic algorithm*, Computer Aided Design, **43**(9):1194–1210, 2011.

9. A tantárgy tartalmának összhangba hozása az episztémikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásaival.

- A tantárgy tartalma megegyezik az egyetemi oktatásban a fontosabb egyetemeken oktatott matematikai statisztika és alkalmazásai tárgyak hagyományos tartalmával és elvárásaival, mi több a tantárgy anyaga elméleti háttérrel biztosít mesterséges intelligenciára, kockázatelemzésre, Markov-láncokra, és egyéb sztochasztikus folyamatokra épülő problémák tanulmányozására.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Valószínűség-számításbeli alapfogalmak ismerete és alaptételek megfelelő használata.	Zárthelyi, továbbá félévvégi írásbeli és szóbeli feladatokból és elméleti tételekből.	~20 % (opcionális zárthelyi) ~56% (írásbeli)

10.5 Szeminárium/Labor	Feladatok megoldásának helyessége. Helyes implementáció és magyarázat	Labortevékenység, jelenlét, pluszfeladatok és szimulációs programok bemutatása.	~24 % (kötelező labortevékenység)
------------------------	---	---	-----------------------------------

10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

10-es minősítés minimálisan 50 pont összegyűjtése esetén jár, míg a tantárgy minimális követelményrendszere az alábbi feltételek teljesítéséből áll:

- a labortevékenység kötelező, ami a laborórákon hetente kiadott laborfeladatok megoldásával, implementálásával és azok személyes bemutatásával összegyűjthető 12 pont megszerzését jelenti (aki a félév végén nem rendelkezik mind a 12 ponttal, az nem vehet részt a végső írásbeli vizsgán);
- a félév során a hallgatók opcionális pluszpontokat is gyűjthetnek, de a tantárgy teljesítéséhez – a végső írásbeli vizsga után – a hallgatóknak legalább 35 ponttal kell rendelkezniük (amely a labortevékenység során begyűjtött 12 pontból, az opcionális pluszpontokból, az opcionális zárthelyi dolgozaton szerzett pontokból, valamint a végső írásbeli vizsgán elért pontokból tevődik össze), mindez minimálisan 7-es minősítést jelent;
- ha valaki a végső írásbeli vizsga után sem rendelkezik a minimális 35 ponttal, akkor kötelezően részt kell vennie a szóbeli vizsgán, ahol olyan $x \geq 5$ minősítést kell szereznie, amely esetén az $(\text{összegyűjtött pontok száma}/5 + x)/2 \geq 5$.

Kitöltés dátuma

2019. április 18.

Előadás felelőse

dr. RÓTH Ágoston-István,
egyetemi docens

Szeminárium felelőse

drd. VAS Orsolya,
egyetemi tanársegéd

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2019. április 18.

Intézetigazgató,

ANDRÁS Szilárd-Károly,
egyetemi docens